

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 354

van **ELISABETH MEULEMAN**

datum: 2 juni 2022

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

Eerherstel slachtoffers hekserij - Initiatieven

In een [vrije tribune](#) in Knack (28 april 2022) vragen Edith Cassiers, Katrien Merckx en Hanne Staes van leesgroep Femina Libera aan de minister-president om werk te maken van eerherstel voor de slachtoffers van de heksenjacht. Geïnspireerd door een algemene gratieverlening die het Catalaanse parlement verleende aan een duizendtal mensen, voornamelijk vrouwen, die in de vele voorbije eeuwen slachtoffer werden van heksenjacht. President Pere Aragonès noemde het "geïnstitutionaliseerde femicide".

De heksenvervolging mogen we - zo wordt verdedigd in het opiniestuk - niet zomaar wegzetten als barbarij uit een ver verleden. Er wordt verwezen naar het boek 'De vrouw als zondebok. Over heksen, brandstapels en onteigening' (2022) van Silvia Federici. Daarin wordt aangetoond dat we heksenvervolgingen moeten plaatsen naast de koloniale slavenhandel en naziconcentratiekampen. De heksenjacht is evenzeer een georganiseerde massamoord. Het is een wapen dat wordt ingezet in de strijd om politiek-economische belangen te dienen en ongelijke eigendomsverhoudingen te bestendigen, om zo de weerbaarheid van lokale gemeenschappen te breken. Ook vandaag zien we dat heksenvervolging voorkomt in bepaalde regio's in India, Afrika en Latijns-Amerika. Jammer maar waar is er zelfs een opflakking.

Bewustwording hierover is daarom van cruciaal maatschappelijk belang. Gratieverlening aan de honderden slachtoffers die op de brandstapel eindigden of de verdrinkingsdood stierven, zou een gepast startpunt zijn. In de vrije tribune wordt gewezen op het feit dat de gemeenten Nieuwpoort en Lier al kozen voor een rehabilitatie van de slachtoffers.

Er worden drie voorstellen gedaan aan de minister-president om op te nemen: (1) een bewustwordingscampagne over de geschiedenis van de hekserij met een herdenkingsdag (2) eerherstel voor de slachtoffers en (3) een kritische benadering van de huidige stereotiepe en stigmatiserende beeldvorming van heksen.

1. Zijn deze vragen al tot bij de minister-president geraakt? Hoe kijkt hij aan tegen deze problematiek?
2. Overweegt de minister-president dienaangaande iets te ondernemen?
3. Heel concreet, zal de minister-president eerherstel verlenen aan de slachtoffers van hekserij en zal hij een bewustwordingscampagne opzetten die de stereotiepe beeldvorming overstijgt?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 354 van 2 juni 2022

van **ELISABETH MEULEMAN**

Dat de heksenvervolging onrechtmatig was, zal wel niemand aan twijfelen. Er lijkt een heel brede consensus dat de vervolgingen onrechtmatig waren en de vervolgdens onschuldige slachtoffers.

Of Vlaanderen daarvoor een vorm van eerherstel moet geven, is evenwel een andere vraag.

Het gaat om onrecht van 400 jaar geleden. Eerherstel is dan ook in eerste instantie een symbolische daad. Het lijkt logisch dat, als hier daden voor gesteld worden, dit gebeurt door een bestuursniveau dat op een of andere manier een (rechts)opvolger is van de toen bestaande besturen. Een deel van de heksen- en kettervervolgingen gebeurden door de lokale besturen (de raad van beroerten was wel een centrale rechtbank). In die zin is het niet onlogisch dat er vooral op lokaal vlak steeds vaker initiatieven zijn rond de herinnering aan heksenprocessen en het symbolisch rechtzetten van historisch onrecht. Zo komen er straatnamen en gedenkstenen die herinneren aan processen en hun slachtoffers. En vaak werkt men ook aan een vorm van (symbolisch) eerherstel.

In die historische periode is er evenwel geen staatkundig equivalent van de huidige Vlaamse overheid. Het graafschap Vlaanderen (het huidige West- en Oost-Vlaanderen, plus Zeeuws en Frans Vlaanderen) en het hertogdom Brabant (ruwweg het huidige Antwerpen, Brussel en Vlaams en Waals Brabant – en tot de Tachtigjarige Oorlog ook het grootste deel van huidige Nederlandse Noord-Brabant) waren deel van de Zuidelijke Nederlanden, onder de Spaanse koning (die ook graaf van Vlaanderen, hertog van Brabant ... was), vertegenwoordigd door de landvoogd en stadhouders. Limburg was voor het grootste deel géén deel van de zuidelijke Nederlanden, maar viel onder de prinsbisdom van Luik.

In die zin lijkt het in eerste instantie niet aan de Vlaamse overheid om acties te ondernemen op het vlak van eerherstel. In zoverre er al een rechtsopvolger zou zijn, lijkt dat eerder de Belgische staat.

Dat neemt niet weg dat vermeende hekserij en de beeldvorming daarrond potentieel een relevant onderwerp is voor cultureel-erfgoedorganisaties (en voor onderwijs en educatie) om mee aan de slag te gaan, zowel op het vlak van de historische feiten als de beeldvorming. Het is in eerste instantie uiteraard aan de actoren zelf om daarin keuzes in te maken.